

Hrvatska (2. kategorija)

Vlada Republike Hrvatske ne ispunjava u cijelosti minimalne standarde za iskorjenjivanje trgovanja ljudima, no ulaže znatne napore u tom pogledu. Vlada je pokazala pojačano ulaganje napora u usporedbi s prethodnim razdobljem izvještavanja te stoga Hrvatska ostaje u 2. kategoriji. Ti su napori uključivali istražne radnje, kazneni progon i osuđivanje većeg broja trgovaca ljudima te otkrivanje većeg broja žrtava, a posebice žrtava prisilnog kriminala. Vlada je provela aktivnosti proaktivnih provjera indicija trgovanja ljudima, povećala je iznos sredstava za financiranje skloništa koja vode nevladine organizacije (NVO-i) te je donijela nacionalni akcijski plan za razdoblje 2018. – 2021. Međutim, nije ispunila minimalne standarde u nekoliko ključnih područja. Unatoč operacijama za proaktivno otkrivanje žrtava trgovanja ljudima, nije dosljedno provodila provjere migranata i tražitelja azila, a navodno zlostavljanje koje su počinili policijski službenici odvratio je žrtve u tim skupinama od surađivanja ili izjašnjavanja kao žrtava. Suci su nastavili izricati blage kazne i odbacivali su svjedočenja žrtava zbog njihove navodne nepouzdanosti jer nisu dovoljno upoznati s trgovanjem ljudima. Velik broj neriješenih kaznenih predmeta uzrokovao je dugotrajnost trajanja postupaka, a policija se susretala s poteškoćama da potakne žrtve na suradnju tijekom istraga.

PRIORITETNE PREPORUKE:

Institucionalizacija i uvođenje postupaka provjera za migracijske tokove, uključujući tražitelje azila i maloljetnike bez pratnje. • Povećanje kapaciteta i poboljšanje obuke kako bi se točno vršile provjere za otkrivanje žrtava i dosljedno provodili postupci provjere među osjetljivim skupinama, posebice migrantima, izbjeglicama, tražiteljima azila, sezonskim radnicima i osobama romskog podrijetla. • Ulaganje više napora u istrage, kazneni progon i kažnjavanje trgovaca ljudima te izricanje strogih kazni. • Obuka sudaca na svim razinama pravosudnog sustava kako bi razumjeli ozbiljnost trgovanja ljudima prilikom izricanja kazni te njihovo senzibiliziranje za problem sekundarne traumatizacije. • Daljnje poticanje žrtava na sudjelovanje u istragama i kaznenom progonu osiguravanjem alternativnih metoda svjedočenja, uključujući svjedočenje na daljinu ili osiguranje sredstava za pokrivanje putnih i drugih troškova žrtava koje prisustvuju sudskim saslušanjima. • Daljnje smanjenje broja neriješenih predmeta u pravosuđu, uključujući predmete koji se odnose na trgovanje ljudima. • Ulaganje napora u

rješavanje problema osjetljivosti djece smještene u ustanove socijalne skrbi. • Dodjela dodatnih sredstava i osoblja Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina radi učinkovitije borbe protiv trgovanja ljudima.

KAZNENI PROGON

Vlada je pojačala napore u području provođenja zakona. Člankom 106. Kaznenog zakona kriminalizirana je trgovanje ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja i prisilnog rada te su propisane kazne od 1 do 15 godina zatvora. Takve su kazne dovoljno stroge i, kad je riječ o trgovanju ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja, razmjerne onima koje su predviđene za teška kaznena djela poput silovanja. Tijela za provedbu zakona istražila su sedam predmeta koji su uključivali 22 osumnjičenika (dok je u 2017. bilo devet predmeta sa 17 osumnjičenika). Pokrenut je kazneni progon 15 optuženika (a u 2017. njih 12) i nastavila je kazneno goniti 33 optuženika u predmetima koji su bili u tijeku. Sudovi su donijeli osuđujuće presude za pet trgovaca ljudima (četiri u 2017.). Suci su jednom trgovcu ljudima izrekli nepravomoćnu presudu koja je uključivala zatvorsku kaznu u trajanju od jedne godine i šest mjeseci, a trojici pravomoćne presude u vidu zatvorske kazne u rasponu od jedne godine i pet mjeseci do tri godine i osam mjeseci. Također su jednom trgovcu izrekli pravomoćnu presudu u vidu uvjetne presude od jedne godine zatvora i roka kušnje od pet godina, što je niže od minimalne kazne utvrđene zakonske odredbe o trgovanju ljudima, oslobodili su dva osumnjičena trgovca ljudima te izrekli „korektivne mjere” dvama maloljetnim trgovcima ljudima. Promatrači su izvijestili o velikom broju neriješenih kaznenih predmeta koji su uzrokovali dugotrajnost sudskih postupaka.

Policijski službenici u okviru Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) provelo je proaktivne istrage o poslovnim subjektima za erotske sadržaje, posebice tijekom turističke sezone, i provela zajedničke istrage s inspekcijom rada u građevinskom i poljoprivrednom sektoru. Policijski službenici povećali su broj kontrola sumnjivih vozila radi otkrivanja znakova trgovanja ljudima i pokušaja nezakonite migracije odnosno krijumčarenja migranata. Vlada je i dalje provodila institucionalizirane programe obuke o trgovanju ljudima za policijske službenike, uključujući i državne odvjetnike, graničnu policiju, prometnu policiju, policijske jedinice za mladež i policijsku jedinicu za organizirani kriminalitet. Osim toga, Vlada je u suradnji s NVO-ima i međunarodnim organizacijama provodila obuke policijskih službenika, državnih odvjetnika i sudaca. Vlada je surađivala s policijskim službenicima u Tajvanu i drugim stranim vladama, no nije navela pojedinosti o

tome. Ujedno nije izvijestila da je bilo istražnih radnji, kaznenih progona ni osuda državnih službenika koji bi sudjelovali u kaznenim djelima trgovanja ljudima.

ZAŠTITA

Vlada je nastavila ulagati napore u zaštitu žrtava. Otkrivene su 73 žrtve (u 2017. bilo ih je 29). Od toga je 60 osoba bilo žrtvama prisilnog kriminala, 10 trgovanjaljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja, 3 prisilnog rada, a za jednu žrtvu nije poznato (u 2017. bilo je 8 žrtava trgovanja ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja, 7 žrtava prisilnog kriminala, 3 žrtve prisilnog rada i 11 žrtava višestrukih oblika iskorištavanja), dvije su žrtve bile maloljetne (2017. je bilo 14 maloljetnika), 26 je bilo žena i 46 muškaraca (2017. je bilo 6 žena i 9 muškaraca), a 62 žrtve bile su stranog podrijetla (10 u 2017.). Vlada je provela tri velike operacije provjere radi otkrivanja znakova trgovanja ljudima: policija je surađivala s Ministarstvom rada u provođenju provjera nad 14.792 osobe, 8523 vozila i 372 lokacije s namjerom otkrivanja znakova prisilnog rada; policija je provjerila 86.268 osoba, 38.793 vozila i 958 lokacija s namjerom otkrivanja znakova trgovine djecom te je zasebno provjerila još 131.037 osoba, 49.172 vozila i 7991 lokaciju s namjerom otkrivanja znakova trgovine ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja i prisilnog kriminala. Međutim, nijedna od navedenih akcija nije dovela do otkrića žrtava. Izvješća u području civilnog društva ukazivala su na to da je djelovanje Vlade u kontekstu provjera migranata i tražitelja azila, uključujući djecu bez pratnje, imalo brojne nedostatke. Vlada je negirala optužbe o policijskom zlostavljanju migranata, no međunarodne organizacije kritizirale su Vladu zbog nasilnog vraćanja nezakonitih migranata, a udruge civilnog društva izvješćivale su o napadima granične policije na migrante i njihovu uznemiravanju, uključujući osjetljive osobe poput tražitelja azila, djece, osoba s invaliditetom i trudnica, zbog čega se žrtve nisu htjele same izjasniti kao žrtve niti surađivati s vlastima.

Multidisciplinarni nacionalni mehanizam upućivanja pružio je standardne operativne postupke za otkrivanje i upućivanje žrtava odgovarajućim službama. Prema nacionalnom mehanizmu upućivanja, službenici koji prvi dolaze na mjesto događaja izvršili su početnu identifikaciju potencijalnih žrtava i kontaktirali s jednim od četiriju regionalnih mobilnih timova koje su činili socijalni radnici i predstavnici NVO-a koji su doputovali kako bi procijenili potencijalne žrtve uživo i koordinirali brigu i smještaj za žrtve. MUP je službeno identificirao sve žrtve u suradnji sa službenicima koji prvi dolaze na mjesto događaja i regionalnim mobilnim timom, a specijalizirani policijski službenici odgovorni za zaštitu djece

pozvani su zbog mogućeg postojanja maloljetnih žrtava. Vlada je provodila obuke policijskih službenika, granične policije, socijalnih radnika i članova regionalnih mobilnih timova u području zaštite žrtava. Vlada i NVO-i pružali su žrtvama zaštitu i pomoć, uključujući sklonište, medicinsku i pravnu pomoć, psihosocijalnu podršku, rehabilitaciju i usluge reintegracije. Vlada je financirala dva skloništa pod vodstvom NVO-a, jedan za odrasle osobe i jedan koji pruža specijaliziranu podršku djeci. Ta su skloništa prihvatila dvije nove odrasle osobe i jednu odraslu osobu koja je stigla prethodne godine (u 2017. bilo je jedno dijete i sedam odraslih osoba). Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (MDOMSP) organiziralo je udomiteljsku skrb za jednu maloljetnu žrtvu (devet žrtava 2017.), a Centar za socijalnu skrb nadzirao je dvije maloljetne osobe koje su živjele sa svojim obiteljima i jednog maloljetnika koji je živio samostalno nakon što je postao punoljetan. Centar za nestalu i zlostavljanu djecu (CNZD) pružao je niz edukativnih i psihosocijalnih usluga maloljetnicima bez pratnje i zlostavljanoj djeci, uključujući djecu žrtve trgovanja ljudima. Vlada se preusmjerila s upotrebe državnih ustanova za skrb djece prema uvođenju udomiteljske skrbi kako bi spriječila da trgovci ljudima ciljano pokušavaju doprijeti do djece iz državnih domova za nezbrinutu djecu. MDOMSP je dodijelio 609.055 kuna (96.520 USD) kao potporu skloništim koje vode NVO-i, znatno više u odnosu na 360.000 kuna (57.050 USD) u 2017. Osim toga, Vlada je dodijelila 365.386 kuna (57.910 USD) CNZD-u, a Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina (ULJPPNM) dodijelio je 20.000 kuna (3170 USD) za potrebe izravnih novčanih subvencija žrtvama 2017. i 2018.

Žrtve iz drugih zemalja imale su pristup istim uslugama kao i žrtve iz Hrvatske, no žrtve iz drugih zemalja koje nisu imale radne dozvole u trenutku kaznenog djela iskorištavanja nisu mogle primiti naknadu za izgublenu plaću. Žrtve iz drugih zemalja mogle su primiti privremenu dozvolu boravka nakon 60-dnevnog razdoblja razmatranja za odrasle osobe odnosno 90-dnevnog za maloljetnike. Vlada je izvijestila da je jedna žrtva primila privremenu dozvolu boravka na osnovi humanitarnih razloga. Ured Glavnog državnog odvjetnika sastavio je pisane upute o nekažnjavanju žrtava. Sedam ureda za pružanje podrške žrtvama i svjedocima pri županijskim sudovima pružalo je pomoć tijekom kaznenih postupaka, uključujući u pogledu zahtjeva za svjedočenje putem videoveze, upućivanja u specijalizirane ustanove, logističke pomoći i mjera za sprječavanje ponovne traumatizacije. Nijedna od žrtava nije se uključila u program zaštite svjedoka u 2018. (kao ni u 2017.). Djeca su davala iskaze specijaliziranim stručnjacima u posebnim

prostorijama za razgovor s djecom. Proteklih je godina ULJPPNM izradio registar *pro bono* pravnih savjetnika koji su dostupni žrtvama, no promatrači su izvijestili o nedostatku pravnika koji su obučeni za zastupanje žrtava trgovine ljudima. Vlada je obučavala policijske službenike o istragama koje su usmjerene na žrtve.

Međutim, u proteklih nekoliko godina stručnjaci su izvještavali da nekim sucima nedostaje senzibilnosti i razumijevanja u pogledu utjecaja psihološke traume na sposobnost žrtava da daju dosljedan i jasan iskaz o okolnostima svog iskorištavanja te su njihove iskaze neopravdano odbacivali kao nepouzdanе. Policija je izvijestila o poteškoćama u poticanju žrtava na suradnju u istragama, posebice u slučajevima trgovine ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja ili slučajevima koji su uključivali potencijalne žrtve iz drugih zemalja. Državni odvjetnici bili su dužni izvijestiti žrtve u kaznenim postupcima o njihovu pravu na naknadu štete, no Vlada je izvijestila da nijedna od žrtava trgovine ljudima nije podnijela zahtjev za takvu naknadu.

PREVENCIJA

Vlada je pojačala napore u području prevencije. ULJPPNM je služio kao tajništvo za nacionalni koordinacijski odbor sastavljen od viših dužnosnika te je u odbor uveo jedan NVO i inspekciju rada. Nacionalni odbor sastao se u srpnju 2018. (jedna je sjednica održana i 2017.). Radni operativni tim odbora održavao je mjesečne sastanke i donio nacionalni akcijski plan za razdoblje 2018. – 2021. ULJPPNM je osigurao 137.320 kuna (21.760 USD) za potrebe prevencije, dok su 2017. ta sredstva iznosila 197.000 kuna (31.220 USD). Uz to, ULJPPNM dodijelio je 4085 kuna (650 USD) dežurnoj telefonskoj liniji koju vodi NVO, što je gotovo jednako sredstvima iz 2017. g., koja su iznosila 4000 kuna (630 USD). Promatrači su izvijestili da je dežurna telefonska linija koju vodi NVO bila dostupna samo od 10 do 18 sati zbog nedovoljne financijske potpore, a zaprimila je 280 poziva koji su doveli do četiri istrage. MUP je organizirao posebnu jedinicu za potrebe prevencije kaznenih djela, uključujući trgovanje ljudima, koja se sastoji od 80 službenika, a ULJPPNM je organizirao okrugle stolove o prevenciji regrutiranja koje trgovci ljudima provode putem interneta. Vlada je pokrenula kampanje podizanja svijesti usmjerene na učenike i nastavnike, distribuirala informativne materijale i nastavila organizirati događanja s ciljem podizanja svijesti među socijalnim radnicima, NVO-ima, državnim službenicima i radnicima iz turističkog sektora. Vlada je pratila svoje aktivnosti u području suzbijanju trgovanja ljudima, sastavljala godišnja izvješća i objavljivala informacije na web stranicama

ministarstava. Također je nastavila distribuirati materijale povezane s kampanjom za borbu protiv prostitucije pod sloganom „Ako si pravi muškarac, nećeš kupiti ženu”.

PROFIL TRGOVACA LJUDIMA

Kao što se izvještavalo proteklih pet godina, trgovci ljudima iskorištavaju žrtve iz Hrvatske i iz drugih zemalja u Hrvatskoj, kao i žrtve iz Hrvatske u inozemstvu. Žene i djevojke s područja Balkana i Srednje Europe žrtve su trgovanja ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja u Hrvatskoj, a djevojke i žene iz Hrvatske žrtve su takvih kaznenih djela kako u zemlji, tako i u drugim dijelovima Europe. Iako ove godine nije bilo službenih izvješća o trgovcima ljudima koji iskorištavaju marginaliziranu romsku djecu radi prisilnog prosjačenja u Hrvatskoj, o tome se izvještavalo prethodnih godina. U poljoprivrednom sektoru u Hrvatskoj trgovci ljudima podvrgavaju žene i muškarce hrvatskog, bošnjačkog i rumunjskog podrijetla prisilnom radu. Migranti i izbjeglice iz Afganistana, Iraka, Sirije i okolnih zemalja koji putuju ili koje se krijumčari kroz Hrvatsku izloženi su opasnostima trgovanja ljudima, a to se posebice odnosi na žene i maloljetnike bez pratnje. U 2018. žene i muškarci s Tajvana podvrgnuti su prisilnom radu i kriminalu u protuzakonito vođenom pozivnom centru.